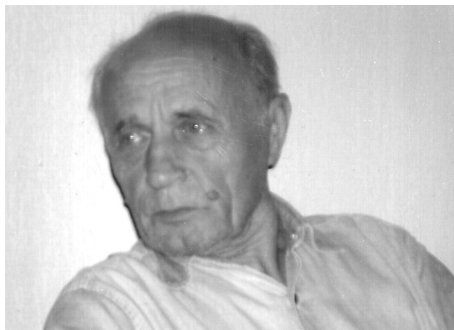

ІГОР НИЖНИК: ПРАВО НА ПІСНЮ

Мій тезка – Ігор Нижник – належить до покоління мого батька.

І хоча за біологічним законом, відкритим Грегором Менделем, діти більше подібні до внуків, аніж до батьків, я розумію, відчуваю, поважаю творчість Ігоря Йосиповича Нижника – автора поетичних збірок “Нива”, “Живиця”, “Місячне коло”, “Оновлення”, “Коріння гір”, “Вічний рух”, “Сійся-родися”, “Право на сльозу”, “Білі вівці на Чорній горі”; повістей: “Бескиди”, “Доброслав”, “Галайда”; романів

“Хліб і кров”, “Чорний легінь”, дилогії “Легенди гір”, – який народився 26 квітня 1935 року в с. Добрівляни Дрогобицького району Львівської області – у франківському краї, звідки завжди йшли сильні національні духовно-мистецькі імпульси.

Нещодавно (2009 рік) поважна дрогобицька видавнича фірма “Відродження”, серед засновників якої відомий науковець Василь Іванишин, видала друком ошатний малиновий малоформатний 163-сторінковий томик “вибраних ліричних поезій із чималого творчого доробку” письменника разом із частиною віршів, які публікуються вперше, під назвою “Ліра”.

Відкриваю книжку “навманья” – випадає 139 сторінка із двострофним віршем:

Звечоріли пісні борів, –	де останнє відлуння дня
Лиш лелека безмов'я косить.	розгубило дрібні коралі.
До туману туман добрів	Спить з любов'ю любовеня –
через полечко безголосе,	мов два човники на причалі.

Оцей милий неологізм “любовеня” любителям і майстрам Поезії одразу ж беззастережно видасть цехового побратима з “товаром” неабиякої проби, зі смаком на вічне й пульсом на конкретно часопросторове, хоча й волею долі довелось авторові жити-бути-творити саме в час, коли радянська імперія була вже не страшною, а нудною.

Ігор Нижник, як і кожен поет, природно, мав свої надчасові духовні орієнтири та авторитетів серед реально суцхих побратимів по перу, передусім, судячи з вірша “Поетеса” із присвятою “Л. К”, Ліну Костенко:

Безмежна ніч. Небес глибокі плеса.	Се – як молитву – сива Поетеса
І сплески слів – як весла по воді.	читає зорям вірші молоді.

Ще його традиційна спокійна та ясна лірика симфонізується мені із “тихою лірикою” Леоніда Талалая, асоціюється із лірикою Миколи Луківа, легендарного “золотого пекторальника” Бориса Мозолевського з його скіфськими мотивами, волинського лірика Олександра Богачука, що, як і він, спромоглися поза ідеологічно-класовим гіпнозом творити, берегти, продовжувати українську пісню, тобто вірші, які мали й мають реальні шанси стати піснями, адже навіть великий Іван Франко, як відомо, мріяв, щоби хоч одна з його поезій стала піснею...

Поведи мене, вітре,	Та хвилину пожди мене
у поле червоне,	край битого шляху,
гей, у макове поле	заки полум'я-цвіту
материної долі.	у пам'ять нарву...

Ой приніс я із поля
та чорний букет...

Бачимо в майже фольклорному вірші Ігоря Нижника на с. 28 книжки або ж у вірші “Ожеледь” (с. 118), який заспівується давнім, рідним і генетично близьким слов’янину водночас: “ой не йди, відерце, по воду / в ожеледну таку погоду”. / Не дочуло. / “Та не йди, відерце, по воду / у непевну оту погоду”. / Лиш дверима – лясь!”.

А читаючи далі, відкриваємо для себе закономірну особливість: у ніжного елегійного поета тут практично немає публіцистики “на злобу дня”, “чистих” пейзажних пасажів, замальовок – усі вони історіософські, тваринно- чи рослинноцентричні, як-от вірші “Гей, за лісом, за темним лісом...” (с. 50), “Чапля” (с. 58), “Балада про журавлика” (с. 82), “Селезень” (с. 98), “Вовк” (с. 115); “Дереvence” (с. 57), “Жоржини” (с. 110)...

Зворушливий і симптоматичний у цьому контексті, приміром, вірш “Сон комашки” (с. 56):

Кам’яніє тиша під горою,
Перенишкоптаство – нітелень.
На тонкій билині звіробою
спить комашка, зморена за день.
Не шелесне молода зірниця,

вітерець билину обмина
Спить комашка.
Хай комашці сниться.
теплий сон,
маленький, як вона.

Його й подібні до нього за внутрішнім простором, тембром, лагідним настроєм вірші (“В лузі” – с. 59), “Заяча осінь” (с. 62), “Воно” (“Таке собі – ні те, ні се, / ні чорне, ні вухате, / у лопухах себе пасе / щоночі коло хати” – с. 86) можна (і треба) видати окремою книжечкою для дітей. Тут маємо перегуки в найшляхетнішому розумінні цього поняття із віршами для дітей Миколи Вінграновського.

І – поряд із цим – журливі, світло-печальні (печаль, тужба, жура – часто вживані Ігорем Нижником синоніми), пронизливі весняно-літньо-осінньо-зимові етюди та експромти поета (“Провесін” – с. 13), “Веснонька” (с. 17), “Етюд у травні” (с. 19), “Півліта” (с. 61), “Серпень” (с. 84), “Бабине літо” (с. 101), “Холодний пейзаж” (с. 101), “Падолист” (с. 102), “Зимовий експромт” (с. 11), “Минається зима” (с. 119) ненав’язливо підводять нас до, здається, головного циклу “Ліри” – інтимного (лакмусу душевності й майстерності кожного поета): “До імені твого” – як симбіозу-квінтесенції усіх настроїв, вірувань, “святих ідилій”, грішних повстань, надій та філософій із попередніх авторських тем і мотивів, знаків, символів, мітів, серед яких – гармонійна данина уваги внутрішньому світові протопредків, язичеству:

Я говорив...
Світивсь Ярило
на білогривому коні.
і слухав коник в поліні.
(Із вірша “Земля тоді іще не спала...” – с. 107).

Заснула лодія Стрибога
На срібній прив’язі в ярку.
Ніде нікого.
Лиш дорога
Губами п’є росу п’янку.
 (“До ночі світ іде поволі”, с. 130).

– опоетизування екзистенційних понять, в яких є “щось нетлінне, таємниче” (див. вірші “Печаль” – с. 9), “Побудьмо ще в осіннім полі” – с. 104), “Біль” – с. 135):

На ярмарку жадань
палкому соловію
Продам росиці глек –
Нехай до жнива п’є.

На ярмарку жадань
куплю собі надію –
та й матиму відтак
не зичене – своє.
(Із вірша “Надія”, с. 11)

– використання діалогічної мови (див. вірші “– Що є любов? – спитав я стрийка...” – с. 48), “В лузі” – с. 59), “Тихе” – с. 73):

– Що ж ти, вітре світаний,
несеш над світами?
– Краплину роси.
– Де ж ти, нишпоре вічний,
знайшов її з ночі?

– На вії дівочій.
– Ой нащо ж ти,
світаний,
Укрив чийсь тайну?..
("Тайна" – с. 128)

Наявність діалектизмів (стрийко – дядько, батьків брат; грань – жар) та авторських неологізмів (ручаїна, переярий, світаний...) у ліриці Ігоря Нижника незаперечно свідчить про традиційну тяглість його письма, присутність у ньому вербалізованого колориту його малої батьківщини – як-от "Троїстої музики" (с. 31), "Півні" ("В тихій бойківській хаті..."(с. 29)), "Карпатського диптиху", наприклад, із "Піснею Олекси Довбуша" та "Піснею дзвінки" (с.35-36), які, відповідно, починаються строфами, де ті ж діалектизми та неологізми для непосвяченого серця – одне і те ж:

Ой чого так осмутла дойна,
що за циган розлив тужбу?
Чічко-Дзвінко, любаско гойна.
сей музика, відай, забув,
що не вік же йому тужити...

Чом я зрадниця? Хто розкаже?
Чи тому, що кохала так?
Чи тому, що облуду вражу
не посічено в дрібен мак?..

Недаремно ж і кохання самого ліричного героя асоціюється йому із чимось первісно-чистим, батьківщинним, стихійним, шовковонитковим, космічним, червоноглековим (за назвою дивного, як назва картини, вірша "Червоний глечик" – с. 125):

Язичнице,
слов'янська Зоре-Слово,
в бурливому, гулкому леті літ
чолом тобі
за найсвятіше право
мого кохання
скільки світом світ.

Усе з кохання –
рід мій і родина.
Усе з любові –
трави і ліси...
На праземлі,
– де вік – прудка хвилина,
пребуду я,
допоки ти єси.

Лейтмотивом же цієї пісенно-простої і світло-журної книжки є, на наше відчуття, вірш "Передчуття"(с. 95) із мудро-сивими рядками:

Іще не сніг. Ще в помислах не біло.
Іще душі не мовлено – зима.
А щось тривожне слову защеміло –
і провітку надіятись дарма.

Коли-то ще нахмариться зимово,
а ніби тіль лягла на сонний гай...
Присмутле, тихе, щось думкує слово.
Щось тре його. А що – і не питай.

Ця поезія, як бачимо, несуетна, спокійно-ваговита і воднораз легка на підйом. Вона ненав'язливо вчить радіти життю в усіх його явах, часах і просторах. А от вірш "Глибокий сад – бентежне піаніно" (с. 123) настільки позбавлений усіх свідомих і підсвідомих, видимих і невидимих ознак ретро, що його можна приписати двадцятилітньому модерністському початку ХХІ століття: "Чогось печаль. А пальцям солов'їно / на пальцях струн," – читаємо тут – і відчуваємо перспективу.

Думаємо: як благословенно переступати 75-річний життєвий рубіж із такою ніжною пісенною лірикою, це дає надію нам усім на можливість зберегти світлою душу в часи комп'ютеризації думки й хімізації тіла...

Отож, приєднуємось до вітань душевно молодого автора й бажаємо йому (за його ж словами) "пережити грозу" перед "празником сонячного неба", щоб "закувала осанну ясина", доки "...птах кигиче, плаче в оболоні. / І хмара йде, і стогне на грозу.../ Прийди ж і ти, / заплач мені в долоні, / допоки маєш право на сльозу" ("Спадає мла на лози переярі..." – с. 87)).

Отримано 10.03.2010 р.

м. Львів-Київ